

Steile fronter

Store motsetninger: Kollaps eller ikke for euroen. Nord mot sør. Tyskland mot resten, og mangelen på politisk lederskap.

Motsetningene mellom de store eurolandene har aldri vært større. Fire økonomer fra de fire store eurolandene analyserer uroen i eurosonen.

URO I MARKEDENE

MORTEN ANESTAD

FRANKFURT, PARIS, BARCELONA

Jeg er pessimist. Den italienske professoren og økonomen Francesco Saraceno rister på hodet. Han sitter inne i et av de små møterommene på prestisjeuniversitetet Sciences Po i bydelen Saint Germain i Paris. Foran ham ligger universitetets ferskeste anslag over de økonomiske utsiktene for Europa.

– Alt som kunne gjøres galt er gjort galt de siste månedene, sier Saraceno, som tidligere var spesialrådgiver for den italienske regjeringen, men som ble lei da Silvio Berlusconi kom til makten, og da flyttet til Paris med familien.

Motsetninger i kø

Saraceno er ikke alene om å være pessimist. Da nedturen i verdensøkonomien startet med krisen i det amerikanske boligmarkedet sommeren 1997 så det i første omgang ut som om store eurosoneland som Tyskland og Frankrike ville slippe unna den økonomiske nedturen. Men det siste halve året har definitivt eurosoneidyllen sprukket.

Europeiske toppolitikere har sittet nærmest sammenhengende i krisemøter. Hellas, eurosonens sørlige lillebror, er tatt i regnskapsjuks, de greske finansene er pill råtne og landet har måttet søke krisehjelp fra Det internasjonale pengefondet og EU. Aldri har eurosonen vært i en dypere krise. Det settes spørsmål ikke bare ved euroens fremtid, men hele det store europeiske samarbeidet. Motsetningene står i kø. Tyskere mot franskmenn. Nord mot sør. Fortsatte offentlige stimulanser eller beinharde budsjettkutt for å redusere en stadig voksende gjeld. Dagens Næringsliv har intervjuet fire økonomer fra de

MANGEL PÅ LEDERE. – Er det noen store politiske ledere i Europa i dag med visjoner som kan bringe denne unionen et skritt fremover. Svaret er nei, sier italienske Francesco Saraceno. Foto: Malagi Corouge

PROFIL

Navn: Francesco Saraceno

Stilling: Tidligere spesialrådgiver til den italienske regjeringen. Nå professor ved det franske universitet Sciences Po.

PROFIL

Navn: Jordi Gual

Stilling: Sjøføkonom i den spanske banken La Caixa. Professor ved IESE Business School.

PROFIL

Navn: Rainer Guntermann

Stilling: Seniorøkonom i den tyske banken Commerzbank

PROFIL

Navn: Olivier Gasnier

Stilling: Sjøføkonom franske banken Société Générale

fire større landene i eurosonen om fremtiden for eurosonen og hva som bør gjøres, professor Francesco Saraceno fra Italia og det franske universitetet Sciences Po, seniorøkonom Rainer Guntermann i tyske Commerzbank, sjøføkonom Olivier Gasnier i franske Societe Generale og sjøføkonom Jordi Gual i Spanias nest største bank, La Caixa.

Ubalansene

– Det viktigste med denne krisen er at vi må fullstendig endre måten eurosonen fungerer på.

Det grunnleggende problemet er, som kritikerne helt fra starten av har påpekt, at du har en felles pengepolitikk men forskjellige nasjonale budsjetter uten noe som helst overordnet koordinering, sier Olivier Gasnier.

Spanske Jordi Gual er enig. Det er ikke størrelsen på den greske gjelden eller andre ubalanser som er hovedårsaken til uroen i finansmarkedene, mener han.

– Det greske underskuddet er irrelevant på EU- og eurolandnivå. Selv det spanske underskuddet er ikke veldig signifi-

Alt som kunne gjøres galt er gjort galt de siste månedene

Francesco Saraceno, italiensk professor og økonom

i eurolandene

■ **AVISER KRITIKK.** – De ignorerer at vi lever i en globalisert verden. Markedet vil isteden gå til Asia eller andre land for å få tak i produktene, sier tyske Rainer Guntermann. Foto: Gorm K. Gaare

kant. Hele eurosone har et underskudd på 6,3 prosent av bruttonasjonalproduktet. Det er langt under Storbritannia og USA. Markedet stiller ikke spørsmål ved den finansielle situasjonen til eurosone, men mer det faktum at vi har en felles valuta uten at vi har meka-

nismer til å disiplinere medlemsstatene og til å føre en felles integrert finanspolitikk, sier Gual.

Den felles pengepolitikken har, ifølge franske Gasnier, ført til krisen som nå rammer land som Spania.

– En av hovedårsakene til

denne krisen er det faktum at realrenten var ekstremt lav for en lang periode det siste tiåret. Den var for lav for land som Spania, Portugal og Hellas. I seks år var den faktisk negativ for Spania. Samtidig må du huske på at de spanske budsjettene viste overskudd. I en slik situa-

sjon er det svært vanskelig å bekjempe for store utlån og utlån til investeringer som ikke ga tilfredsstillende avkastning. Men alle vet at en av årsakene til den lave renten i eurosone var at Tyskland var nær deflasjon, sier Gasnier, og setter dermed ord på en av de store

konfliktene mellom landene i eurosone.

Besk kritikk av Tyskland

Det var den franske finansministeren som først tok bladet fra munnen da hun i et intervju med britiske Financial Times kritiserte Tyskland for å ➔

■ **SELVKRITIKK.** – Det vi skal gjøre er å kopiere Tyskland og styre oss slik tyskerne gjør. Hvorfor har vi ett problem. Det er fordi vi ikke har vært produktive nok de siste årene, sier spanske Jordi Gual. Foto: Joan Tomas

➔ satse for ensidig på sin eksportindustri. Den tyske strategien kan vise seg å ikke være bærekraftig for andre land i eurosonen, hevdet hun.

– Tyskland kan bli en relativ vinner i eurosonen, slår tyske Rainer Guntermann fast fra sine kontorer midt i den tyske finanshovedstaden Frankfurt.

– Årsaken til krisen er globale ubalanser. Det er ikke et gresk problem, men et gresk og tysk problem. Det er ikke et amerikansk problem, men et amerikansk og kinesisk problem. Du kan ikke be grekerne om å ikke bruke så mye mindre penger hvis du ikke selv bruker mer. Hvis ikke blir det en global resesjon, noe jeg tror selv ikke tyskerne vil ha, sier italienske Saraceno, som ikke blir beroliget av den senere tids utvikling.

– De globale ubalansene er i ferd med å gå i samme retning som før krisen oppsto.

Saraceno får følge av sin franske kollega Olivier Gasnier.

– Du kan ikke vente at Spania, Portugal og Hellas skal være istand til å redusere sitt handelsunderskudd om Tyskland samtidig har et veldig stort handelsoverskudd. Det er umulig, sier Gasnier.

I tyske Commerzbanks lokaler i Frankfurt ristes det på hodet av kritikken.

– Jeg tror ikke en slik strategi vil få noen støtte i Tyskland. De ignorerer at vi lever i en globalisert verden. Markedet vil isteden gå til Asia eller andre land for å få tak i produktene, sier Guntermann.

Spanjolen Jordi Gual i storbanken La Caixa er imidlertid ikke enig i kritikken mot Tyskland fra sin franske og italienske kollega.

– Du vil kanskje bli overrasket av å høre dette fra en som kommer fra ett av de sørlige landene. Men jeg tror ikke vi skal skylde på Tyskland for vår høye gjeldsgrad eller for våre handelsunderskudd. Det vi skal gjøre er å kopiere Tyskland og styre oss slik tyskerne gjør. Hvorfor har vi ett problem. Det er fordi vi ikke har vært produktive nok de siste årene. Våre lønninger har vokst mer enn vår produktivitet og også for mye i nominelle termer, sier Gual og fortsetter med å spørre:

– Hvorfor skal vi kritisere et land som har brukt mindre enn de har tjent. Vi burde heller endre vår egen adferd, sier Gual.

Ingen av de fire tror at euro-samarbeidet vil oppløses.

– Jeg vil ikke si aldri. Risikoen for en oppløsning på grunn av for store forskjeller er tilstede. Men den politiske kostnaden vil være så høy at alt vil bli gjort for å unngå det, sier italienske Saraceno, og får støtte av franske Gasnier.

– Det er ikke tvil om at vi er uenige med Tyskland på mange områder om hva som er årsaken til krisen og hva som blir konsekvensen av den. Men alle ønsker å bevare den monetære unionen samtidig som alle anerkjenner det faktum at hvis du setter den monetære unionen i fare, kan hele den europeiske konstruksjonen være i fare, sier Gasnier.

Visjonsløse politikere

Saraceno ser ikke bare økonomiske årsaker til krisen som har rammet eurosonen. Politikerne får på pukkelen av italieneren.

– Vi går i gal retning nå, ikke nødvendigvis av økonomiske årsaker, men av politiske. Denne krisen viser at det er ingen solidaritet mellom landene, sier han.

KRITISERER TYSKLAND. – Du kan ikke vente at Spania, Portugal og Hellas skal være istand til å redusere sitt handelsunderskudd om Tyskland samtidig har et veldig stort handelsoverskudd. Det er umulig, sier franske Olivier Gasnier. Foto: Malagi Corouge

Denne krisen viser at det er ingen solidaritet mellom landene

Francesco Saraceno, italiensk professor og økonom

En klarere inngripen da den greske krisen oppsto i november kunne forhindret den store uroen, mener han.

– Lærdommen fra denne krisen er klar. Vi har ikke ett Europa. Europa eksisterer ikke. Vi har en rekke land som ga bort et viktig instrument, deres pengepolitikk. Den eneste løsningen er å gå i retning av en mye mer integrert monetær

union. Det er også grunnen til at jeg er pessimistisk. Er det noen store politiske ledere i Europa i dag med visjoner som kan bringe denne unionen et skritt fremover. Svaret er nei. Det er en total mangel på politisk forpliktelse fra våre ledere i dag, sier Saraceno.

Spanske Gual ser heller ingen annen utvei enn større økonomisk finanspolitisk integrasjon.

– Til de som ikke er enig i en sterkere integrasjon vil jeg spørre: Jeg lurar på hva de tenker på fordi den graden av samarbeid vi har i dag har vist seg å ikke være tilstrekkelig når markedet utsettes for et alvorlig sjokk, sier Gual.

– Vi går i retning av en bipolar verden. Vi vil ha USA på den ene siden og Kina på den andre. Europa er dømt til irrelevans. Det er helt vanvittig. Vi er den nest største økonomien i verden om en ser på eurosonen, og den største om en tar med hele EU. Men vi har ikke perspektiver for vekst, og vi betyr ingenting politisk, slår italienske Saraceno fast.

.....
morten.anestad@dn.no